

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مؤسسه آموزش عالی حوزوی فاطمیه (س) دامغان

راه کارهای توسعه تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی

در اندیشه مقام معظم رهبری

استاد: سرکار خانم مهرابی

پژوهشگران: صدیقه فلاحتی نژاد - سمیه مقدسی

(سطح سه رشته: تفسیر و علوم قرآنی)

بهار ۱۳۹۱

چکیده

این نوشتار با عنوان راهکارهای توسعه تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی در اندیشه‌ی مقام معظم رهبری می‌باشد. سال ۱۳۹۱ از سوی مقام معظم رهبری به عنوان تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی نامیده شد. تولید ملی زیربنای اقتصادی و آغازی برای توسعه‌ی راهبردی است که نتیجه‌ی آن خودکفایی جامعه از استیلای ابرقدرت‌های اقتصادی جهان است. تولید ملی محقق نمی‌شود مگر با نهادینه کردن فرهنگ تولید و حمایت از کالاهای ایرانی و داخلی که این خود انگیزه‌ای برای تقویت و جهاد تولیدی است. هدف از تدوین این نوشتار بیان راهکارها برای جهش تولید و اقتصاد ملی - ایرانی است که در بیانات و اندیشه‌ی رهبر انقلاب تجلی یافته است. روش جمع‌آوری مطالب به صورت کتابخانه‌ای و مراجعه به کتب مختلف و برخی منابع اینترنتی می‌باشد. در این مقاله پس از بیان مفاهیم کلیدی به توسعه و پیشرفت، شاخص‌ها و الگوی آن، لوازم تحقق شعار تولید ملی، دستاوردهای عملیاتی شدن تولید ملی، راهکارهای جهش تولید و اقتصاد ملی و ضرورت‌ها و راهکارها در حمایت از کار و سرمایه‌ی ایرانی اشاره شده است.

کلید واژه:

توسعه، تولید ملی، کار، سرمایه ایرانی.

فهرست

۱	مقدمه
۲	مفهوم شناسی
۲	تعریف اصطلاحی کار
۳	تعریف کار در علم اقتصاد
۳	تعریف تولید
۴	امنیت اقتصادی به چه معناست
۴	ارزش کار
۵	اصطلاحات کار در قرآن و معارف اسلامی
۷	فلسفه تولید
۷	عوامل تولید
۸	تعریف تولید ملی
۸	توسعه و پیشرفت
۹	شاخص‌های توسعه و پیشرفت
۹	تولید ملی از نگاه مقام معظم رهبری
۱۱	حمایت از تولید ملی آغازی برای توسعه راهبردی
۱۲	راهکارها
۱۳	لوازم تحقق شعار تولید ملی
۱۵	دستاوردهای عملیاتی شدن تولید ملی
۱۸	راهکارهای جهش تولید و اقتصاد ملی
۲۱	تولید ملی حمایت از کار و سرمایه ایرانی «ضرورت‌ها و راهکارها»

۲۸

نتیجه

۲۹

پی نوشت

۳۲

منابع

هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طائی نبرد^۱

خودکفایی و بهره‌گیری از دسترنج خویش، در فرهنگ دینی و ملی ما نهادینه شده است.

چهار سال است که یک راهبرد کلان اقتصادی به عنوان شعار سال مبنای حرکت نظام، حاکمیت و مردم از سوی مقام معظم رهبری اعلام می‌شود. نامگذاری این سال‌ها معلول شرایط زمانی و موقعیت منطقه‌ای و جهانی موضوع اقتصادی است که آن را به مسئله‌ای مهم و در اولویت تبدیل کرده است. امسال نیز برای چهارمین سال متوالی توسط معظم له به نامی اقتصادی و این بار «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» مزین شده تا گویای این مسئله باشد که مسائل اقتصادی یکی از راهبردی‌ترین و تعیین کننده‌ترین عرصه‌های پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران در دهه چهارم انقلاب است.

فلسفه‌ی نام‌گذاری ۱۳۹۱ به عنوان «تولید ملی»، می‌تواند سرآغاز یک انقلاب اقتصادی و فرهنگی در کشور باشد. ظرفیت‌های بالای اقتصادی، وجود منابع و معادن، جمعیت جوان ایران و وجود تحصیل کرده‌های فراوان و دانشگاه‌های بزرگ می‌تواند به عنوان زیرساخت این انقلاب بزرگ اقتصادی باشد و خوشبختانه برنامه پنجم توسعه و سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ به عنوان نقشه راه و تلاش برای الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت روبه‌روی ما وجود دارد که با کار، جدیت، برنامه ریزی و تولید می‌توان جمهوری اسلامی ایران را به یک قطب نیرومند و تراز اول اقتصادی منطقه تبدیل کرد.

تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی از جمله مباحثی است که نیازمند مطالعه و پژوهش می‌باشد لذا در این مقاله ضمن اشاره به مسائل، راهکارهای مقام معظم رهبری نیز ذکر شده است.

مفهوم شناسی

سرمایه به معنای پول یا متاعی که آن را اساس کسب و بازرگانی قرار می‌دهند، مال، ثروت، قابلیت و استطاعت.^۲

کار در لغت به معنی شغل و عمل و فعل و نیز به معنی آنچه که از شیء یا شخص صادر شود و همچنین به معنی حرفه و و نیز به معنی کشت و زرع آمده است و همچنین به معنی آنچه که کرده شود و یا آنچه باید انجام شود که مسئولیت انجام دادنش به شخص باشد و یا به معنی آن فعالیت که برای بدست آوردن مزد یا پاداش انجام شود که نام دیگرش شغل نیز می‌باشد و یا آن فعلی که با مشقت همراه باشد و یا به معنی آنچه که به خدا نسبت داده نشود و یا اینکه کار به حرکت تمام بدن یا قسمتی از بدن و گاهی به حرکت‌های قلبی و باطنی و فکری، گفته می‌شود و یا اینکه کار در مقابل قول و گفتار می‌آید.^۳ و یا آنچه از شخص یا چیزی صادر گردد و آنچه شخص خود را بدان مشغول سازد.^۴ که الفاظ دیگرش عمل و فعل و شغل است.^۵ و نیز به: امر، شأن، اقدام، رفتار و کردار، کار می‌گویند، و این کلمه تعریف شده و به معنی هنر، شغل، وضع، حالت، پیشه، نیز آمده است. ^۶ رَاعِب درمفردات گفته هر فعلی که با ارده از حیوان صادر شود، کار است.^۷ (پس کار از فعل محدودتر است)

تعریف اصطلاحی کار

تعریف هر موضوعی نیاز به شرائطی دارد که تمام زوایای آن را روشن و تبیین نماید، لذا هر تعریفی نیاز به جنس و فصل دارد و باید جامع افراد و مانع اغیار باشد، ولی بعضی از امور، قابل تعریف نیستند، چون برای آنها جنس و فصل قابل تعریف نیست، پس تنها در حد شرح الاسم می‌توان درباره آنها تعریفی ارائه داد. به عبارت دیگر تعریف یا ماهوی می‌باشد و آن در جایی هست که از حقایق باشد، در این صورت تعریف دارای جنس و فصل می‌باشد و یا تعریف، شرح الاسمی می‌باشد که چون مقوله کار در واقع از انتزاعیات است و از حقایق نیست، لذا جنس و فصل ندارد. از این رو، در تعریف کار گفته‌اند: کار مشغله‌ای است که انسان با صرف نیروی بدنی و یا فکری خود برای تولید کالایی یا انجام خدمتی تصدی می‌کند. و یا گفته‌اند: کار تصرف و دخالت و

ایجاد تغییر و تکمیل (یا تخریب) در روند طبیعی اشیاء و مواد توسط انسان برای تأمین نیازهای خود است. البته بررسی کار از هر دیدگاهی تعریف جدیدی پیدا می‌کند که قابل توجه می‌باشد.

تعریف کار در علم اقتصاد

برای کار از نظر مفهوم اقتصادی تعاریفی^۸، ذکر شده که از نظر وسعت و ضیق موارد، متفاوت است. در جایی کار اینگونه تعریف شده است: تلاش اختیاری انسان برای تبدیل و تغییر یک ماده به شیء به قصد ارضاء خواسته و نیاز خود به دیگران.

مفهوم عام اقتصادی کار این است که: کسی تلاش یا حرکتی انجام دهد که به موجب آن چیزی مورد رغبت دیگران قرار گیرد، به طوری که در ازاء آن حاضر به پرداخت وجهی باشند.

تعریف مورد نظر در این مقاله از کار که مورد نظر و نزدیک به واقعیت است، با توجه به معانی مذکور عبارت است از: حاصل جمع تمامی فعالیت‌های فکری و فیزیکی انسان، چه با قصد مزد و پاداش و چه بدون آن، در جهت خدمات مادی و معنوی و یا تولید کالاهای مورد نیاز وی و یا دیگران و یا جامعه بشری می‌باشد، که شامل کار فیزیکی، فکری، مدیریتی، خدماتی، هنری، تجاری و امثال آن می‌باشد.^۹

تعریف تولید

از نظر اقتصاد تولید به مفهوم ساخت کالا با ارائه خدمات می‌باشد، خدماتی مانند خدمات ارائه شده به وسیله‌ی پزشکان، معلمان، تعمیرکاران و غیره. زیرا همه افراد فوق نیز هدفشان از ارائه خدمت ارضای نیازهای دیگر افراد جامعه است. از این گذشته آنها که در شبکه توزیع کار اشتغال دارند، مانند: عمده فروشان و خرده فروشان و کارکنان واحدهایی که به حمل و نقل کالا یا مسافر مشغولند نیز بخشی از شبکه تولید به حساب می‌آیند، زیرا تولید کالا تا زمانی که کالا به دست مصرف کننده نرسد کامل نمی‌گردد.^{۱۰}

منظور از تولید فعالیت است که فایده‌ی اشیاء را ایجاد کند و بر فایده‌ی آنها بیفزاید.^{۱۱}

معنای امنیت اقتصادی

امنیت اقتصادی باید طوری باشد که در این کشور، کار اقتصادی، حرکت اقتصادی، تلاش اقتصادی، رونق اقتصادی و سازندگی اقتصادی، - از هر نوعش - امکانپذیر باشد و کسانی که اراده‌ی این کار را دارند، بتوانند این کار را انجام بدهند.

امنیت اقتصادی، به معنای این نیست که قوانین و مقررات سالم کشور ندیده گرفته شود. امنیت اقتصادی، یعنی اینکه انسان‌ها و آحاد مردم این کشور، از هر قشری، بخواهند کار اقتصادی بکنند - چه کار صنعتی، چه کشاورزی، چه سرمایه‌گذاری، چه تجارت - بدانند که کسی مزاحم آنها نخواهد شد. بنابراین، امنیت اقتصادی هم مسأله مهمی است و ما هم به آن اعتقاد داریم.^{۱۲}

ارزش کار

کار و تلاش رمز بقای یک جامعه است. درسیره‌ی پیشوایان معصوم^{علیهم السلام} فعالیت‌های اقتصادی افراد ارزش بالایی دارد. آن بزرگواران، کارگران و تولیدکنندگان را بسیار تشویق می‌کردند. سیره‌ی عملی پیامبر اکرم^{صلی الله علیه و آله} و امامان معصوم^{علیهم السلام} این بوده است که بار زندگی خود را شخصاً به دوش می‌کشیدند و هیچ‌گاه برای تأمین ضروریات زندگی، خود را وابسته به دیگران نمی‌کردند، این امر بیانگر نوع نگرش آن برگزیدگان به دنیا و رابطه‌ی آن با آخرت است و بر اندیشه‌های انحرافی زهد مآبانه که کار و تولید را با کمالات معنوی و مصالح اخروی در تضاد می‌دانستند و یا افکار باطل ارباب مآبانه که کار را وظیفه‌ی افراد پست و پایین جامعه می‌دانستند، خط بطلان می‌کشید.

ارزش کار اقتصادی در دین چنان است که بنا بر متون دینی، برترین انسان‌ها به آن می‌پرداختند. آیات و احادیث، از آدم تا خاتم را اینگونه معرفی می‌کند که برای تأمین زندگی، کار اقتصادی داشتند.^{۱۳}

اصطلاحات کار در قرآن و معارف اسلامی

همان‌گونه که اشاره کردیم، در مقاله حاضر، کار به مفهوم اقتصادی و اصطلاح آن مد نظر می‌باشد، اما مناسب است در اینجا نسبت به کاربردها و اصطلاحات مختلف این مفهوم در قرآن و روایات اسلامی مروری کوتاه داشته باشیم. البته کلمه «کار» فارسی می‌باشد، ولی در قرآن و روایات اسلامی، واژه‌های مختلف به کار رفته که می‌توان آن‌ها را معادل مفهوم «کار» با اصطلاحات و مفاهیم مختلف آن در فارسی دانست، از جمله این واژه‌ها می‌توان به: فعل، عمل، کسب، شغل، صنع، جهد، سعی، کدح اشاره کرد که این کلمات با مشتقات آنها علاوه بر موارد فراوان در روایات و قرآن نیز بیش از ۶۰۰ بار به کار رفته است. در این جا نمونه‌هایی از این آیات و روایات را مرور می‌کنیم:

۱. «أَنْتِ لَا أَضِيعُ عَمَلٍ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى»^{۱۴} من کار هیچ عمل کننده‌ای از شما را، از مرد و زن تباہ نکنم.

۲. «إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ»^{۱۵} خدا به کارهایی که می‌کنند آگاه است.

۳. «وَأَنْ سَعْيَهُ سَوْفَ يَرَى»^{۱۶} و به زودی کوشش او را به وی بنمایند.

و آیات دیگری از جمله: جمعه آیه ۱۰، قصص آیه ۷۳، اسراء آیات ۱۲ و ۶۶ و نحل آیه ۱۴، که کلید واژه اصلی آن‌ها «ابتغاء فضل» است که مراد از آن فعالیت‌های تولیدی است و با توجه به این‌که هر کاری نیاز به مقدمه دارد و تولید هم بدون ابزار تولید، انجام شدنی نیست، از واژه‌ی «تمکین» در قرآن می‌توان به مقدمات تولید پی برد: «وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ مَعِيشَةً قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ»^{۱۷} واژه‌ی تمکین به معنای در اختیار گذاشتن وسایل کار و ایجاد توانایی در انسان است. «معایش» نیز جمع «معیشت» به معنای وسایل و نیازمندی‌های زندگی است. بنابراین، خداوند هم عوامل تولید را به انسان داده و هم قدرت تصرف در آن را به او اعطا کرده است تا به تأمین خواسته‌های خویش برسد.^{۱۸}

در روایتی دارد که رسول اکرم «صل الله علیه و آله و سلم» وقتی جوانی را می‌دیدند که «کان یعجبه» و از اندام و سلامت و جوانی او خوششان می‌آمد، از او دو سؤال می‌کردند و می‌پرسیدند: ازدواج کردی و آیا شغلی داری یا نه؟ اگر آن جوان می‌گفت ازدواج نکردم و شغلی ندارم، پیامبر می‌فرمود: «سقط من عینی»؛ این جوان از چشمم افتاد. او، با این‌طور روش‌ها و برخوردها، مردم را به اهمیت کار و تلاش متوجه می‌کرد.^{۱۹}

امام علی «علیه السلام» فرموده‌اند: «عَلَيْكَ بِنَفْسِكَ لَمْ تَشْغَلْهَا شَغْلَكَ»^{۲۰} اگر تو نفس خودت را به کاری مشغول نکنی او تو را به خودش مشغول می‌کند.

امام علی «علیه السلام» فرموده‌اند: «إِنْ يَكُنِ الشُّغْلُ مَجْهَدَةً فَاتِّصَالُ الْفَرَاغِ مَفْسَدَةٌ»^{۲۱} اگر تن دادن به کار و شغل، مایه تلاش و زحمت باشد، پس بیکاری پیوسته، فسادآور است.

امام علی «علیه السلام» می‌فرمایند: «من دشمن می‌دارم کسی را که نسبت به کار دنیایش تنبل و بی‌توجه است؛ زیرا کسی که نسبت به زندگی دنیایش چنین است، در مورد آخرتش تنبل‌تر و بی‌توجه‌تر است».^{۲۲}

پیامبر اکرم «صل الله علیه و آله و سلم» می‌فرمایند:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرِفَ»^{۲۳} خداوند بنده مؤمن پیشه‌ور را دوست دارد.

امام علی «علیه السلام» فرمودند: «الْتَقَلُّ وَلَا تَوَسَّلْ»^{۲۴} به کم قناعت کردن آری، وابسته به دیگران بودن نه.

در این سخن گهربار نکته‌ای مهم نهفته است و آن این است که به داشته‌های خودت افتخار کن و از آن‌ها استفاده کن، هرچند اندک باشد و به تولیدات و محصولات دیگران چشم ندوز، هرچند که انبوه و فراوان باشد.^{۲۵}

نقش آموزه‌های دینی در دلبستگی به کار و خشنودی از آن بسیار برجسته است، چه در باور فرد مسلمان، کار و تولید عبادتی بزرگ و پذیرفته الهی و تأمین‌کننده سعادت دنیوی و اخروی اوست، و نشاط و لذت زندگی، عزت و اعتبار اجتماعی و نیز توان و برتری ملی، تنها در پرتو کار و تلاش دست‌یافتنی است. از این‌رو بر فعالیت اقتصادی حتی در حال توانگری و بی‌نیازی مادی نیز تأکید می‌شود.

در مقابل، بیکاری و کم‌کاری، موجب دوری از خدا و بیهودگی اجتماعی و در نتیجه سلب عزت و اعتبار اجتماعی است.^{۲۶}

فلسفه تولید

نیاز و احتیاجات بشری به غذا، پوشاک و مسکن باعث گشته تا از منابع و امکانات موجود در طبیعت جهت تولید کالاها و خدمات بهره‌برداری نماید. برای اینکه بتوان از منابع طبیعی جهت تولید کالا و خدمات استفاده کرد، نیازمند کار و فعالیت تولیدی هستیم. مجموعه فعالیت‌ها، و اقدامات لازم برای تبدیل منابع و امکانات محیطی به کالاها و خدمات مورد نیاز بشری را، تولید می‌نامند. جریان تولید، کالا و خدمات مورد نیاز حیات انسان، چون محصولات کشاورزی، صنعتی و خدماتی را تأمین می‌نماید.^{۲۷}

عوامل تولید

در جریان تولید، عواملی چون منابع طبیعی، نیروی انسانی و سرمایه دخالت دارد. منابع طبیعی و امکانات محیطی متناسب با نوع فعالیت و نوع کالای تولیدی متفاوت است. نیروی انسانی فعال از عوامل اساسی فعالیت تولیدی محسوب می‌شود. برای آنکه نیروی کار بتواند منابع طبیعی را به کالا و تولیدات مورد نیاز تبدیل سازد، نیازمند سرمایه یا ابزار و تجهیزات لازم هستیم. در فعالیت تولیدی، نقش هر سه عامل مهم و حساس می‌باشد، اما نیروی انسانی بخصوص نیروی تحصیل کرده و متخصص از آنجا که نقش ترکیب عوامل تولید را بازی می‌کند، از جایگاه برجسته‌ای در جریان تولید برخوردار است.

نخستین عامل تولید طبیعت است. دومین عامل تولید تلاش انسان است. بدین گونه می‌توان گفت که به طور کلی ترکیب مواهب طبیعی با کوشش‌های انسان مهمترین عامل در هر تولید است. اقتصاد دانان علی‌الرسم تنها از ۳ عامل تولید: زمین (طبیعت، مواد اولیه) کار (انسان) و سرمایه سخن می‌گویند.^{۲۸}

به عنوان نمونه دسته‌ای از آیات با واژه‌ی «کلوا» به تصرف در منابع زمین و استفاده از آن فرمان می‌دهد. مراد از «اکل» در این آیات، هرگونه تصرف و بهره‌مندی است.^{۲۹} و صیغه‌ی امر گو اینکه در این موارد مفید اباحه است، درحقیقت، نشانگر مطلوبیت این کار از نظر شارع و نکوهش تحریم اعتقادی یا عملی آن می‌باشد.^{۳۰}

تعریف تولید ملی

تولید ملی (National product) یا محصول ملی به ارزش پولی همه کالاها و خدماتی گفته می‌شود که در طول یک سال، در یک کشور تولید می‌شود. تولید ملی یک فرایند در طول زمان مثلاً یک سال است و معمولاً بر حسب دلار در سال، پوند در سال، و... بیان می‌گردد. تولید ملی به تولید ناخالص ملی و تولید خالص ملی تقسیم می‌شود.

تولید ناخالص ملی (G.N.P) «Gross National product»: تولید ناخالص ملی به ارزش پولی تمامی کالا و خدماتی گفته می‌شود که افراد یک ملت در طول دوره زمانی یک سال تولید می‌کنند. تولید ناخالص ملی یکی از معیارهای مهم رشد اقتصادی محسوب می‌شود که رقم بالای آن قدرت اقتصادی و تولیدی آن سرزمین را نشان می‌دهد. این عامل می‌تواند میزان رشد و توسعه یک کشور را نشان دهد.

تولید خالص ملی: اگر از تولید ناخالص ملی، مقدار استهلاك و هزینه‌های جایگزینی سرمایه‌های فرسوده را کم کنیم به تولید خالص ملی خواهیم رسید. بنابراین اگر از میزان تولید کالا و خدماتی که اعضای یک جامعه در طول یک سال انجام داده‌اند، هزینه استهلاك کالاهای سرمایه‌ای دوره مربوطه کسر شود، تولید خالص ملی به دست می‌آید.^{۳۱}

توسعه و پیشرفت

یکی از اهداف اقتصاد اسلامی، ایجاد توسعه و رشد است. این هدف را در راهنمایی‌های اسلام و عمل رهبران بزرگ آن مشاهده می‌کنیم. اسلام بر آباد کردن زمین‌ها و شهرها و تعطیل نگذاشتن اراضی که از عوامل مهم رشد

تولید می‌باشد، تأکید فراوان دارد. قرآن می‌فرماید: «هو أنشأكم من الارض و استعمرکم فیها؛ خدا شما را از زمین ایجاد کرد و به آبادانی در آن گماشت».^{۳۲}

یکی از دلایل عقب ماندگی کشورهای توسعه نیافته، برخوردار نبودن از یک نظام آموزش کارآمد و توسعه‌ای است. کشوری که دغدغه‌ی توسعه یافتگی دارد باید نظام آموزشی توسعه‌ای داشته باشد؛ به بیانی دیگر، متناسب با نیازهای توسعه، نیروی انسانی لازم تربیت کند. اگر نظام آموزشی ما بتواند انسان‌های توسعه‌گرا تربیت کند، با پدیده‌هایی چون فساد اقتصادی، کمتر روبه رو خواهیم شد.^{۳۳}

شاخص‌های توسعه و پیشرفت

وفور تولیدات، وفور صادرات، افزایش بهره‌وری، ارتقاء سطح سواد، ارتقاء سطح معلومات عمومی مردم، ارتقاء خدمات شهروندی، خدمت دادن به شهروندان، رشد عمر نرخ متوسط - به قول تعبیرات اخیر، امید به زندگی - این‌ها جزو نشانه‌های پیشرفت است و درست است. کاهش مرگ و میر کودکان، ریشه‌کنی بیماری‌های گوناگون در کشور، رشد ارتباطات و امثال این‌ها، شاخص‌هایی است که در دنیا برای یک کشور پیشرفته ذکر می‌کنند و ما این شاخص‌ها را رد نمی‌کنیم و قبول داریم. اساس تحول باید بر «ملاحظه‌ی عناصر اصلی هویت ملی» قرار داده شود، که آرمان‌های اساسی و اصولی مهم‌ترین آن‌هاست.^{۳۴}

تولید ملی از نگاه مقام معظم رهبری

اگر به توفیق الهی و با اراده و عظم راسخ ملت و با تلاش مسئولان، ما بتوانیم مسئله‌ی تولید داخلی را، آچنانکه شایسته‌ی آن است، رونق ببخشیم و پیش ببریم، بدون تردید بخش عمده‌ای از تلاش‌های دشمن ناکام خواهد ماند. پس بخش مهمی از جهاد اقتصادی، مسئله‌ی تولید ملی است. اگر ملت ایران با همت خود، با عزم خود، با آگاهی و هوشمندی خود، با همراهی و کمک مسئولان، با برنامه‌ریزی درست بتواند مشکل تولید داخلی را حل کند و در این میدان پیش برود، بدون تردید بر چالش‌هایی که دشمن آن را فراهم کرده است، غلبه کامل و جدی پیدا خواهد کرد. بنابراین مسئله‌ی تولید ملی، مسئله مهمی است.

اگرما توانستیم تولید داخلی را رونق ببخشیم، مسئله تورم حل خواهد شد؛ مسئله اشتغال حل خواهد شد؛ اقتصاد داخلی به معنای حقیقی کلمه استحکام پیدا خواهد کرد. این جاست که دشمن با مشاهده‌ی این وضعیت، مایوس و ناامید خواهد شد. وقتی دشمن مایوس شد، تلاش دشمن، توطئه‌ی دشمن، کید دشمن هم تمام خواهد شد.^{۳۵}

• من اخیراً به مسئولان محترم این نکته را گفته‌ام، به رئیس جمهور محترم هم آن را موکداً گفتم که پدیده قاچاق و قاچاق فروشی، ضربه به اقتصاد و هویت ملی کشور و همه برنامه ریزی‌هاست. این از لحاظ شرعی، یک عمل ممنوع و حرام قطعی است؛ چون موجب فساد است. جای مقابله با فساد قاچاق، فقط مرزها نیست. جنس قاچاق را باید دنبال کرد، تا آن جایی که در معرض فروش قرار داده شود. جنس قاچاق، تولید داخلی را تضعیف، اشتغال ناسالم را ترویج و اشتغال سالم را محدود می‌کند. بخش بازرگانی و بخش تولید و صنعت می‌توانند به هم کمک کنند. بازرگانی کشور می‌تواند در خدمت ترویج تولیدات داخلی قرار گیرد. ما به حمدالله در بخش‌های مختلف اقتصادی و در اصناف مختلف، انسان‌های مؤمن، خدوم، علاقمند و دلسوز زیاد داریم؛ چرا باید به این انگیزه‌های پاک و مطهر بدبین بود؟ همین اصناف و بازار کسانی بودند که در دوران اختناق به این نهضت کمک کردند. امام فرمود: اصناف بازوی قدرتمند نهضتند همین‌طور هم بود؛ این‌ها تلاش و مجاهدت کردند. چرخه تولید در کشور، چرخه معیوبی بوده است. آن‌چه را که ما در مجموعه تولیدی کشور به دست می‌آوردیم، با مصرف بیشتر، هزینه بیشتر و دستاورد و بازده کمتر بوده است.^{۳۶}

• تولید یعنی چه؟ مقصودم فقط تولید کالا نیست؛ تولید در یک گستره وسیع باید شعار ملت باشد. تولید کار، تولید علم، تولید فناوری، تولید ثروت، تولید معرفت، تولید فرصت، تولید عزت منزلت، تولید کالا و تولید انسان-های کارآمد؛ این‌ها همه تولید است. رمز سعادت ملت ما در این است که در این گستره وسیع، هم دولت و هم ملت، بر این تولید همت بگذاریم، این تأمین‌کننده امنیت ملی و اقتدار و پیشرفت کشور است؛ این یک جهاد است. من امروز به شما عرض می‌کنم، هم به مسئولان و مأموران دولتی و هم به آحاد مردم، به خصوص به شما جوان‌ها که تأمین‌کننده امنیت ملی و اقتدار و پیشرفت کشور هستید؛ این یک جهاد است. امروز تولید علم، تولید کار، تولید ابتکار، تولید کالا، کالای مورد نیاز مردم، تولید انسان کارآمد، تولید فرصت و تولید عزت، هر کدام از این‌ها یک جهاد است. مجاهد فی سبیل الله تولید کننده است؛ باید هم علم را بیاموزیم و هم علم را تولید کنیم، ما باید یک

کشور عالم بشویم.^{۳۷} اگر بخواهیم این پیشرفت، همراه با عدالت نصیب کشور و ملت ما شود، باید با بهره‌مندی از همه تلاش‌هایی که دولت‌های گذشته کرده‌اند و فراورده‌هایی که بر اثر تلاش‌های مسئولان گذشته برای ملت پدید آمده است، بر خلاقیت و تولید همت بگماریم؛ خلاقیت و تولید، ما این‌ها را لازم داریم.^{۳۸}

• شعار امسال را قرار دادیم «تولید ملی»؛ دنباله‌اش توضیح داده شده: «حمایت از کار و سرمایه ایرانی». یعنی شما وقتی کالای داخلی را مصرف می‌کنید، به کارگر ایرانی دارید کمک می‌کنید، اشتغال ایجاد می‌کنید، به سرمایه ایرانی هم دارید کمک می‌کنید، رشد و نمو ایجاد می‌کنید. این فرهنگ غلطی است - که متأسفانه در بخش‌هایی از ما حاکم است - که مصنوعات خارجی را مصرف کنیم؛ این به ضرر دنیای ماست، به ضرر پیشرفت ماست، به ضرر آینده ماست. همه مسئولیت دارند؛ دولت هم مسئولیت دارد، باید از تولید ملی حمایت کند، تولید ملی را تقویت کند.^{۳۹}

حمایت از تولید ملی آغازی برای توسعه راهبردی

تولید ملی موتور سیاست راهبردی توسعه و ترقی است. نیل به مرزهای توسعه اقتصادی و تولید ملی نیازمند عزم و انگیزه‌ای سرآمد و همگانی است، عزم و جهاد اقتصادی دولت، بخش خصوصی و مردم تا در کنار هم، بتوانند رشد و توسعه اقتصادی کشور را فراهم سازند. رونق اقتصادی کشور به میزان و کیفیت تولید داخلی مربوط است. با افزایش رشد تولید ملی، وابستگی اقتصادی به دیگر جوامع کمتر شده و سرمایه و ثروت داخلی افزایش می‌یابد، با رشد سرمایه‌گذاری داخلی افزایش و تکنولوژی پیشرفت می‌یابد، بدین ترتیب اشتغالزایی و شکوفایی استعدادها صورت می‌گیرد. از فرایند تهدید اقتصادی می‌توان در جهت رفع وابستگی به کشورهای بیگانه و کسب استقلال اقتصادی بهره جسته و عرصه اقتصادی کشور را به خودکفایی تولیدی و تجاری سوق داد. برای خنثی نمودن تحریم‌های بانکی و مالی و دیگر تحریم‌هایی که از سوی کشورهای غربی اعمال می‌شود، بایستی با تکیه بر توان و منابع طبیعی داخلی و استفاده بهره‌ور از سرمایه‌های انسانی و تفکرات و اندوخته‌های علمی اقشار تحصیل کرده جامعه، این مرحله از انزوای اقتصادی را سپری نمود.

راهکارها

فرایند حمایت از تولید ملی نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و سنجیده است، با تنظیم و تدوین بلندمدت و برنامه میان مدت و گنجاندن برنامه‌های کوتاه‌مدت و استراتژیک در بطن این برنامه‌های کلی می‌توان رهیافت تولید ملی را عملی و تحقق پذیر نمود. گنجاندن طرح حمایت از تولید ملی در بطن برنامه‌های اقتصادی دولت و سیاست‌های اجرایی کشور می‌تواند نتایج این رهیافت را به صورت افزایش تولید داخلی، اشتغالزایی، سرمایه‌گذاری ملی، تقویت بنیان زیر ساخت‌های تولیدی، تمایل مردمی به مصرف کالاهای بومی و اعتماد تولیدکننده به تولید کالا و خدمات نشان دهد.

اصلاح سیاست‌های راهبردی و اجرایی دولت در زمینه اقتصاد نظیر وضع تعرفه‌های گمرکی مناسب، نرخ بهره، نرخ ارز و تورم، قیمت گذاری مناسب، قوانین کار و مالیات، اصلاح شبکه توزیع کالا و خدمات، بسته‌بندی بهداشتی و بازاریابی مناسب برای تولیدات و کنترل دقیق دولتی بر تمامی این فرایندها، معرفی شرکت‌های تجاری و تولیدی ایرانی که محصولات باکیفیت و قیمت مناسب ارائه می‌دهند. در واقع دولت باید آغازگر سیاست‌های حمایت از تولید ملی باشد و سرمایه‌گذاری کافی و برنامه‌ریزی لازم در راهبرد تولید داخلی را انجام دهد و زمینه‌های فعالیت بخش خصوصی و تولید کنندگان داخلی و جهاد مردمی را فراهم سازد.

یکی از عواملی که در وابستگی اقتصادی کشور به عوامل خارجی نقش دارد، گران شدن ارز و تأثیرات آن در تولید ملی می‌باشد. گران شدن ارز دولتی، تولید کنندگان داخلی را مجبور به گران نمودن کالاها و تولیدات نموده است. قرار دادن تولید مونتاژ بر پایه سرمایه‌های انسانی و تولیدی داخلی می‌تواند هم از وابستگی اقتصادی به کشورهای سرمایه داری بکاهد و هم با ایجاد اشتغال برای اقشار و طبقات جامعه، باعث رفع بیکاری و شکوفایی اقتصادی گردد. قطع وابستگی تولید داخلی به ماشین‌ها، ابزار و تجهیزات کشورهای بیگانه و استفاده حداکثر از استعدادها، ابتکارات و تولیدات داخلی می‌تواند میزان تولید ملی و رشد اقتصاد داخلی را افزایش دهد.

کنترل دقیق و سنجیده واردات کالاها و تولیدات خارجی به کشور و جلوگیری از ورود کالاها و محصولات خارجی در شرایطی که کالای مشابه داخلی با کیفیت مناسب در کشور وجود دارد. این سیاست می‌تواند از

طریق وضع تعرفه‌های گمرکی مناسب انجام گیرد. حمایت از محصولات بومی و تولیدات محلی که از کیفیت و قیمت مناسب برخوردار هستند. برای جلب اعتماد مردم به مصرف کالای داخلی، بایستی با بالابردن کیفیت تولیدات داخلی و قیمت گذاری مناسب برای آنها، انگیزه‌های مصرفی کشور را سامان داد. تولید داخلی باید با نیازها و انگیزه‌های مصرفی مردم متناسب باشد. در تمامی این مراحل، نظارت و کنترل دولتی، امری ضروری و لازم است تا هم میزان تولید کالای داخلی و هم میزان مصرف عمومی آن با یکدیگر متناسب باشد.

ارتباط موثر دانشگاه با عرصه‌های بین المللی تولید علوم، انجام تحقیقات و پژوهش‌های لازم می‌تواند غنای علمی و مطالعاتی کشور را کامل سازد. تربیت نیروی انسانی و دانشگاهی و بالابردن سطح توان تولیدی کشور در عرصه علمی، فکری و نظریه پردازی تا منابع و غنای علمی - اقتصادی جامعه افزایش یابد.

با اینکه رشد تولید داخلی در گرو عوامل تولیدی چون سرمایه فیزیکی، سرمایه انسانی، انرژی و منابع محیطی است، اما استفاده بهینه و کارآمد از عوامل تولید، می‌تواند جریان تولید را در مسیر رشد و ترقی قرار دهد. در بسیاری از کشورها تمامی این عوامل در کنار هم به صورت کامل دیده می‌شود، ولی عدم استفاده بهینه و سنجیده از منابع و سرمایه تولیدی، رشد اقتصادی را دچار اختلال و وقفه نموده است.

لوازم تحقق شعار تولید ملی

۱. جدی گرفتن رابطه فرهنگ و تولید ملی؛ برای رسیدن به توسعه و تولید ملی و سرمایه ایرانی نباید از بخش فرهنگ نیز غافل شد؛ چرا که پیوست فرهنگی در مقوله‌های مختلف امری اجتناب‌ناپذیر است. نظام جمهوری اسلامی ایران نظامی مبتنی بر مطالبات دینی و برخوردار از هویت فرهنگی است و در تمامی شئون نظام باید توجه به پیوست فرهنگی به عنوان یک اصل مهم و دارای اولویت مد نظر قرار گیرد و البته ذکر این نکته نیز ضروری است توسعه و تقویت فرهنگ زمینه ساز توسعه همه جانبه در کشور است. هر چند در بخش‌هایی مانند صنعت، اقتصاد، تجارت و حتی هنر پیشرفت‌های خوبی صورت گرفته است اما به دلیل فاصله با مبانی فرهنگی نظام از آرمان‌های اصلی و هویت کلیدی نظام دور شده و در نهایت با آسیب‌ها و آفت‌هایی مواجه می‌شویم و به دلیل این اهمیت است که باید حوزه فرهنگ بیش از سایر مسائل مورد توجه قرار گیرد.^{۴۰}

۲. **عدم عجله در هنگام کار:** کار با عجله کار عمیقی نخواهد بود ممکن است یک نقش خوب و زیبایی داشته باشد؛ اما عمقی ندارد و کار را متقن باید انجام دهیم.^{۴۱} از پیغمبر اکرم «صل الله علیه و آله» نقل شده که فرموده‌اند: «رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً عَمِلَتْ عَمَلًا فَاتَّقَنَهُ» خدا رحمت کند آن کسی را که کاری انجام دهد و آن کار را متقن و محکم انجام دهد.^{۴۲}

۳- **همدلی و همراهی مسئولان؛** تحقق شعار امسال منوط به وحدت و همدلی قوا و مسئولان کشوری است و برای رسیدن به تولید ملی نیاز به همراهی همه قوا به خصوص قوه مجریه و مقننه داریم. از این رو باید این دو قوه بدون حاشیه در جهت تحقق شعار امسال قدم بردارند. لازم است دستگاه‌های مسئول کلیه صحنه‌های تلاش و فعالیت را در برابر مردم گشوده نگهدارند. مشارکت مردم باید در کلیه زمینه‌های اقتصادی، مخصوصاً فعالیت‌های تولیدی در بخش‌های صنعت و کشاورزی امری جدی تلقی شده و همان‌طور که امام و رهبر بزرگوارمان توصیه کرده‌اند دولت ضمن حفظ نقش نظارت و هدایت خود، همه‌ی آزادی‌های لازم را در اختیار مردم قرار دهد.^{۴۳}

وزارت امور اقتصادی و دارایی نباید همت خود را صرف امور مالیه کشور کند، بلکه محور و اساس کار در این وزارتخانه باید تنظیم و تدبیر امور اقتصادی کشور باشد. متفکران اقتصادی ما باید با توجه به علائم و نشانه‌هایی که علماء اسلام از خط اقتصادی اسلام ارائه می‌کنند راههای عملی برای اقتصاد کشور بیابند. اسلام مسلماتی دارد که باید تأثیر خود را بر روش اقتصادی در کشور جای بگذارد. اقتصاد در جامعه اسلامی یک اقتصاد متمرکز مانند کشورهای سوسیالیستی و یا یک اقتصاد باز مانند کشورهای سرمایه‌داری نیست بلکه خط وسطی وجود دارد که علمای ما باید از روی علائم و نشانه‌های آن خط وسط را روشن کنند.^{۴۴}

۳- **حمایت از تولید ملی توسط متولیان امر؛** تولید ملی باید به گونه‌ای مورد حمایت واقع شود که بتواند با بهترین تولیدات جهانی رقابت کرده و به بازارهای جهانی دسترسی پیدا کند. در واقع باید شرایطی را برای تولید کشور فراهم کرد که بتواند عادلانه و برابر با تولیدات مشابه خود در عرصه رقابتی دنیا، وارد گود شود. البته باید توجه داشت که برخی عوامل نیز ممکن است برای تولید کشور مزاحمت‌هایی را ایجاد کنند که در این راستا، برخی رقبا با حمایت‌های دامپینگ (سقوط قیمت تصنعی) وارد بازار شده و گوی سبقت را از تولیدات ایرانی

می‌ربایند، در چنین شرایطی است که حمایت از تولید ملی به معنای واقعی باید شکل گیرد. مسئولان برای تخصیص ارز، کالاهای اساسی و مواد اولیه را در اولویت قرار دهند و ارز ارزان در اختیار بخشی قرار گیرد که حامی و پشتیبان تولید است.

۴- نقش رسانه‌ها در اجرایی شدن شعار تولید ملی؛ بخشی از تلاش‌ها برای تحقق شعار سال جدید بر عهده رسانه‌ها است که با اصلاح فرهنگ مصرفی مردم و نهادینه کردن آن در سطح جامعه، ارزش استفاده از تولیدات داخلی را بالا ببرند. آگاهی بخشی و آموزش مردم از مهمترین وظیفه رسانه‌ها است. رسانه‌ها باید اهمیت تولید ملی و نقش آن در بهبود معیشت اقتصادی، افزایش اشتغال و کنترل تورم و دیگر آثار و پیامدهای آن را برای مردم تبیین کرده و میزان آگاهی مردم را در این زمینه افزایش دهند. آموزش شیوه‌های حمایت از تولید ملی از دیگر مولفه‌هایی تحقق تولید ملی است که رسانه‌ها می‌توانند نقش تاثیرگذاری در آن داشته باشند. رسانه باید روش‌های حمایت از تولید ملی توسط مردم مانند تبلیغ استفاده از تولیدات داخلی، مقایسه کالاهای داخلی با خارجی و بیان اهمیت و ضرورت آن مردم را به مصرف کالاهای داخلی ترغیب کنند. همچنین رسانه‌ها با نگاه تیز بینانه و انتقادهای سازنده، نواقص و اشکالات بخشهای تولیدی را مطرح کنند تا یک کالای با کیفیت به دست مصرف کننده برسد.^{۴۵}

دستاوردهای عملیاتی شدن تولید ملی

۱- تحقق آرمان‌های دینی - اخلاقی؛ یکی از آموزه‌های مهم و اساسی برای پیشرفت و سعادت فرد و اجتماع اشتغال به کار و فعالیت‌های اقتصادی است. مکتب حیات بخش اسلام جهت نیل به اهداف مادی و معنوی، انسان را به تلاش مفید و سازنده ترغیب می‌نماید و می‌فرماید: «و ان لیس للانسان الا ما سعی؛ انسان بدون کار و کوشش از چیزی بهره‌ای نمی‌برد.» (سوره نجم، آیه ۳۹)

با نگاهی به سیره معصومین^(علیه السلام) در می‌یابیم که تلاش و پرداختن به فعالیت‌های اقتصادی از برجسته‌ترین ویژگی‌های آن بزرگواران^(علیه السلام) است. آنان با این روش درس بزرگی و عزت نفس به پیروان راستین خود آموخته‌اند. در سیره پیشوایان معصوم^(علیه السلام) فعالیت‌های اقتصادی افراد ارزش بالایی دارد. آن بزرگواران

کارگران و تولیدکنندگان را بسیار تشویق می‌کردند سیره عملی پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله» و امامان معصوم «علیه السلام» این بوده است که بار زندگی خود را شخصاً به دوش می‌کشیدند و هیچ‌گاه برای تأمین ضروریات زندگی، خود را وابسته به دیگران نمی‌کردند و بر اندیشه‌های انحرافی زهد مآبانه که کار و تولید را با کمالات معنوی و مصالح اخروی در تضاد می‌دانستند، خط بطلان می‌کشیدند. وقتی ابعاد گوناگون شخصیتی همچون حضرت علی «علیه السلام» را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهیم، می‌بینیم که ایشان در عین حال که زاهدترین فرد زمان خود است، فعال‌ترین آن‌ها نیز هست. از این رو پیشوایان معصوم «علیه السلام» با تمام مشکلات و مسؤولیت‌های طاقت فرسای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در عرصه کار و تلاش‌های اقتصادی کوشا و فعال بودند و در کنار کارگران و غلامان به کار و تولید می‌پرداختند. امام محمد باقر «علیه السلام» می‌فرماید: پرهیز از کاهلی و افسردگی، زیرا این دو کلید تمام بدی هاست. آدم تنبل حَقّش را نمی‌تواند به دست آورد و آدم افسرده حال نمی‌تواند در کار حق بردباری ورزد.

بیکاری نه تنها ضربه اقتصادی به فرد و جامعه می‌زند، بلکه ضرر و خطر بزرگ‌تر آن متوجه آسیب‌های روحی و روانی فرد می‌شود، زیرا انسان را از لحاظ حیثیت و شخصیت واقعی تنزل می‌دهد و او را از خوشبختی و سعادت محروم می‌سازد. رسول گرامی اسلام «صلی الله علیه و آله» در گفتاری حکیمانه افراد تنبل را مورد نکوهش و سرزنش قرار داده و می‌فرماید: «ملعونٌ ملعونٌ من القی کله علی الناس ملعونٌ ملعونٌ من ضیع من یعول؛ ملعون است ملعون است! کسی که بار زندگی خود را به گردن مردم بیندازد. ملعون است ملعون است! کسی که خانواده‌اش را در اثر ندادن نفقه ضایع و تباه کند.»^{۴۶}

۲- استقلال طلبی؛ هر قدر مجاهدت بیشتری در پیشرفت اقتصادی خود از راه حلال انجام دهیم، سود آن، ابتدا به خودمان و خانواده و سپس اجتماع و ملت می‌رسد. طبعاً هر قدر در مسائل اقتصادی، بیشتر جلو برویم و اقتصاد کشور و تولید و صادرات خود را رشد دهیم، از بیگانگان، بیشتر مستقل می‌شویم. یکی از نتایج مجاهدت در امر اقتصاد، اگر با روش‌های صحیح انجام شود، استقلال مملکت است؛ موضوعی که آرزوی همه ملت است.

بی تردید یکی از دلایل توصیه‌ی اسلام عزیز و روایات بزرگان دین برای تلاش اقتصادی، لزوم برتری مسلمین بر سایر مردم دنیا از همه لحاظ است. اسلام نمی‌خواهد دست مسلمان و کشور اسلامی به سوی کفار دراز باشد و می‌خواهد مسلمان آن قدر تلاش برای آبادانی زندگانی خود و ملت اسلام کند که حتی از لحاظ مالی و ثروت هم بالاتر از اهل کتاب و مشرکان و کافران باشد.^{۴۷}

استقلال اقتصادی، از استقلال سیاسی مشکلتر و دیرپاتر است. می‌بینید که به آسانی نمی‌شود رشته‌های نفوذ و سلطه‌ی اقتصادی قدرت‌ها و دولت‌های بیگانه را قطع کرد. اگر کشوری بخواهد به سمت استقلال اقتصادی برود، احتیاج به نیروی انسانی کارآمد، منابع درآمدزا، امکانات فراوان و، دانش، تخصص، همکاری‌های عملی و فنی و بین‌المللی و بسیاری از چیزهای دیگر دارد. کشورهای انقلابی و کشورهایی که تازه به استقلال می‌رسند، برای به دست آوردن همه این مقدمات و ابزار استقلال اقتصادی دچار زحمت و دردسرند. البته تا رسیدن به یک استقلال اقتصادی کامل، هنوز فاصله داریم و مردم باید کار کنند، جوانان باید درس بخوانند، متخصصان باید تلاش نمایند و کسانی که می‌توانند در این مقصود مهم ملی کمک کنند - هر گونه کمکی - آن را باید انجام دهند. برای یک کشور استقلال اقتصادی یک ضرورت حیاتی است. وقتی رشته‌های اقتصادی یک کشور به بیگانگان وصل باشد معنایش این است که رگ حیات و تغذیه‌ی این پیکر به جایی دیگر وصل است؛ پس در دست دیگری خواهد بود. جمهوری اسلامی برای بریدن رشته‌های پیوند و وابستگی اقتصادی خود فقط به اراده‌ی نیرومند ملت خویش و استعداد درخشان ایرانیان متکی بود و هست. پس در راه استقلال اقتصادی، ملت ما پیش رفت و باز هم پیش می‌رود. و بحمدالله برنامه ریزی‌ها در همین جهت حرکت می‌کند و باید هم بکند.^{۴۸}

تولید داخلی و کار و ابتکار سازنده، مهمترین عاملی است که استقلال کامل اقتصادی و سیاسی را نصیب ملت ایران کرده و سایه‌ی شوم قدرتمندان خارجی را به کلی از این مرز و بوم زائل خواهد ساخت.

سلاح کارگران کار آن‌هاست که از این سلاح باید برای تداوم انقلاب، گسستن کامل زنجیر وابستگی و در نهایت کسب استقلال اقتصادی استفاده شود. کارگران باید با افزایش تولید و بهبود کیفیت آن و با تلاش مستمر در جهت خودبستگی صنعتی، میهن اسلامی را از بیگانگان بی‌نیاز کنند و من اطمینان دارم که کارگران بر انجام این کار قادرند.^{۴۹}

امروز حربه کار، حربه تلاش و ابتکار در دست شما از بزرگترین حربه هایی است که می توانید به نفع انقلابتان و بر ضد عناصر ضد انقلاب چه در خارج و چه در داخل، آن را به کار ببرید. اگر شما بتوانید حجم کار و کیفیت کار را بالا ببرید، یقیناً قدم بلندی در جهت رفع و قطع وابستگی برداشته شده است. شعار استقلال باید با کار شما و کار همه کسانی که می توانند برای قطع وابستگی حرکت و تلاش انجام دهند، به تحقق و عینیت برسد.^۵

راهکارهای جهش تولید و اقتصاد ملی

رهنمود و تأکید مجدد مقام معظم رهبری بر موضوع و مسأله اقتصادی در سال ۱۳۹۱ را شاید بتوان به عنوان مهمترین التفات، دغدغه و دل مشغولی ایشان در دهه سوم انقلاب اسلامی دانست.

تمرکز بر موضوع و بخش اقتصادی (تولید، حمایت از کار و سرمایه ایرانی) ملازم با جهت گیری در روند و میزان شتاب حرکت (در سال های پیشین) مبین ضرورت بازخوانی پرونده مهمترین مؤلفه رشد و توسعه اقتصاد کشور یعنی تولید و ثروت ملی در سال جاری است. تفاوت عمده در نام گذاری سال ۹۱ با سال های پیش از این را می توان علاوه بر تمرکز موضوع و توجه به بخش واقعی اقتصاد در میزان و قابلیت سنجش آن هم ربط داد. برای شتاب بخشیدن به رشد تولید و اقتصاد ملی، ما ناگزیر از انجام اصلاحات و اقدام در قالب های تعیین شده آن خواهیم بود و این اقدامات محصول یک کار جمعی و همدلانه خواهد بود.

۱. بخش غیردولتی و الزامات آن: با ابلاغ سیاست های اصل ۴۴ و اصلاح و ابلاغ رویکردهای قانونی آن دگردیسی وسیعی در عرصه بازیگران صحنه اقتصادی کشور رخ داده است و در شرف تکمیل است. آنچه که باید در این فرایندگذار ساختاری مورد توجه قرار بگیرد، صرفاً محدود به جابجایی عناصر این عرصه نیست، بلکه همزمان و ملازم با آن باید حجم زیادی از اقدامات پایه ای برای ظهور، بروز و بلوغ بنگاههای بخش غیر دولتی در یک محیط اقتصادی کارآمد و رقابتی فراهم شود، نقش های اجرایی دولت باید از مقررات گذار قوی به تسهیل و تشویق کننده محض تغییر جهت دهد. این تغییر نگرش ها که باید به طور همزمان با شروع اصلاحات ساختاری در قوانین و مقررات پیشین مبتنی بر برداشت دولت محور همراه شود، باید به دنبال واکاوی نقش های جدید خود به عنوان دولت توسعه گرا و ترویج گر باشد. برنامه های طرح تحول اقتصادی که سر آغاز آن برنامه هدفمندسازی یارانه های انرژی بود، می تواند با استفاده از مکانیزم های خودانگیزی و

حمایتی در دوره گذار و حرکت به سوی مصرف بهینه انرژی در فرآیند تولید، در میان مدت علامت‌های بسیار مثبت و تعیین کننده‌ای برای حضور پرتوان بخش غیردولتی در عرصه بازیگری اقتصادی بدست بدهد .

۲. سرعت گردش کار و کاهش هزینه ها: این دو مولفه کلیدی ترین عناصر تشکیل دهنده محیط کسب و کار در کشور است. این مولفه‌ها زمانی ملموس‌تر و عینی‌تر جلوه خواهد کرد که آن را با سایر کشورهای مشابه مقایسه و تحلیل کنیم. مولفه‌های محیط کسب و کار به همه رخدادهایی مرتبط است که طیف وسیعی از فرایندهای تصمیم‌گیری را از زمان ظهور یک بنگاه تا مرحله اتمام فعالیت‌های اقتصادی آن شامل می‌شود. ثبت یک شخصیت حقوقی، اخذ مجوزهای مورد نظر برای شروع مرحله ساخت واحد، کیفیت دسترسی به خدمات عمومی و زیر بنایی برای بهره‌برداری از یک بنگاه، نحوه دسترسی به منابع اعتباری در دوره ساخت و بهره‌برداری، نحوه اتصال به بازارهای ملی و بین المللی در عرصه تجاری سازی، رفتارهای تعرفه ای و مالیاتی، نحوه رسیدگی به اختلافات حقوقی احتمالی حادث از جمله شاخص‌های قابل سنجش این مولفه‌ها را شامل می‌شوند.

۳. تدوین راهبردهای توسعه‌ای کشور: معلوم است که منابع مالی و فنی کشور محدود است و متناسب با مزیت‌های ذاتی و نسبی اقتصادی کشور باید این منابع تخصیص یافته و جهت یابند. منظور از تدوین راهبرد، تولید مجدد ادبیات نظری نیست، بلکه تعیین و انتخاب اولویت‌های توسعه بخشی در عرصه صنعت و کشاورزی، تمرکز بر اولویت‌ها و هدایت صحیح منابع به سمت و سوی این اولویت‌ها بر پایه یک برنامه زمانی میان مدت است. در این برنامه سه ویژگی تعیین کننده است. نخست معرفی اولویت های توسعه بخش‌های اقتصادی است. دوم معرفی و ارائه مشوق‌های هدایت کننده برای آن بخش‌ها است و سوم تجمیع و جهت‌دهی عمده منابع به سوی این هدف گذاری‌ها و اولویت‌ها است.

۴. تأمین منابع مالی و شیوه‌های تجهیز آن: همزمان با تدوین راهبردهای توسعه ملی و شناسایی اولویت‌های توسعه بخشی، بهبود محیط کسب و کار و شفاف سازی و سرعت بخشیدن به گردش کار شکل گیری و بلوغ بنگاه‌های اقتصادی، باید به دنبال تجهیز و تدارک منابع مالی لازم برای انجام طرح‌های زیربنایی و توسعه‌ای و همچنین طرح‌های اقتصادی و تولیدی فعالان و بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی در کشور است.

۵. بازنگری در نقش و کارکردهای استانها و اتاق‌ها: چنانچه هدف گذاری کمی برنامه پنجم توسعه برای نیل به نرخ رشد ۸ درصدی را مبنا قرار دهیم، باید متناسب با هر بخش در سطوح ملی، جایگاه هر استان کشور را برای نیل به این نرخ رشد و متناسب با سهم موجود هریک در خلق تولید ملی اندازه‌گیری و تعریف کنیم. اگرچه استان‌های کشور در سنوات اخیر از استقبال نسبی در تخصیص هزینه‌های عمومی برخوردار شده‌اند، اما کاستی‌های موجود تامین مالی در هر دو حوزه زیربنایی و تولیدی در استان‌ها هم قابل ردیابی است. همان‌گونه که تخصیص و تزریق ۳۰ تا ۴۰ درصدی منابع عمومی باید بتواند کل بسته تامین مالی طرح‌های تولیدی - اقتصادی هم باید سهم منابع قابل تخصیص از صندوق توسعه ملی متناسب با سهم و شان آنها در دسترسی به نرخ رشد اقتصادی باز توزیع شود.

۶. الگوی تبدیل تجارت به سرمایه گذاری: همانگونه که اشاره شد، الگوی تبدیل تجارت سنتی و ساده مبتنی بر مراودات کالایی صرف به روابط بلند مدت سرمایه‌گذاری امروز مدلی رایج در جلب و جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. اگرچه تجربیات پراکنده‌ای از این رفتار در سنوات اخیر در اقتصاد کشور رخ داده است، لیکن هنوز به یک الگوی دائمی یا رفتار فراگیر تبدیل نشده است.

۷. طراحی برخی نهادهای مالی تکمیلی: یکی از خلأهای نهادی کشور وجود شرکت‌های قوی، حرفه‌ای و مستقل رتبه سنجی مشتریان - بنگاه‌های اقتصادی است. این شرکت‌ها باید وظیفه مهم ارزیابی دقیق نرخ ریسک (مخاطرات) اقتصادی و مالی هر بنگاه را بر پایه پیشینه عملکردی آنها به بازار عرضه کنند و همراه با آن و متناسب با نرخ ریسک بنگاه‌ها، شرکت‌های بیمه‌ای داخلی، پوشش بیمه‌ای خویش را برای بنگاه‌های اقتصادی به تامین‌کنندگان منابع مالی ارائه دهند. در حال حاضر هر دو این وظایف بر عهده بانک‌های تجاری است که موجب شده است فرآیند تامین مالی را سخت، پیچیده و پرهزینه کند.

اگرچه می‌توان فهرست اقدامات مبتنی بر این برنامه عمل را طولانی‌تر کرد، اما به نظر می‌رسد، بازنگری و حدوث پیشنهادات فوق، به عنوان مهم‌ترین متغیرهایی هستند که بیشترین تراکنش را به لحاظ تاثیرگذاری و حرکت شتابان و رو به جلو برای رشد تولید ملی فراهم کنند.^{۵۱}

تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی «ضرورت ها و راهکارها»

تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی از عوامل مهم در پیشرفت کشور، توسعه عدالت و دستیابی به اقتدار ملی نظام اسلامی خواهد بود که در این برهه حساس با روشن بینی رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، گامی مناسب در جهت خنثی سازی تحریم های اقتصادی غرب قابل ارزیابی می باشد. لذا همان گونه که رهبر فرزانه انقلاب تاکید دارند، «شعارهای هر سال، نمایشی و تشریفاتی نیست و طبعا همه مشکلات را هم حل نمی کند بلکه انگشت اشاره ای است که راه و روش را نشان می دهد، امسال با توجه به اهداف بلندتر کشور در رویکرد جهادی در تولید ملی، خودکفایی اقتصادی و اقتدار ملی ایران از دستاوردهای این راهبرد ملی خواهد بود. چرا که مجاهدت های اقتصادی ملت ایران در سال ۹۰، غرب را با همه هجمه های روانی و تحریم های اقتصادی خود بر علیه ملت ایران ناکام و سناریوی تحریم نفتی ایران که با هدف ایجاد فاز جدیدی از فشارهای اقتصادی دنبال می گردید با شکست روبه رو نمود. تلاش و مجاهدتی اقتصادی که با اراده مستحکم ملت ایران و نقش راهبردی رهبر معظم انقلاب، نه تنها بعد از نامگذاری سال جدید و بیانات روشن بینانه معظم له در جوار ملکوتی حریم رضوی، این شکست غرب را دو چندان نمود؛ بلکه تب و لرز این رسوایی بر بازارهای اقتصادی بحران زده غرب نیز حاکم گردید. معظم له بر رویکرد جهاد اقتصادی و نامگذاری سال ۹۱ به نام «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» حامل این پیام می باشد که ملت ایران در مسیر جهاد اقتصادی خود کوتاه نخواهد آمد و با تأکید و تکیه بر این موضوع مهم، جمهوری اسلامی را به شرایط ایده آل و مستقری خواهد رساند و فشارهایی از جنس تحریم و تهدید اقتصادی از سوی غرب، تأثیر و کارایی خود را از دست داده اند.

به تعبیر معظم له در واقع علت نامگذاری سال جدید به تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی به این دلیل می باشد که «بخش مهم از مسائل اقتصادی برمی گردد به مسئله تولید داخلی. اگر به توفیق الهی و با اراده و عزم راسخ ملت و با تلاش مسئولان، ما بتوانیم مسئله تولید داخلی را، آن چنان که شایسته آن است، رونق ببخشیم و پیش ببریم، بدون تردید بخش عمده ای از تلاش های دشمن ناکام خواهد ماند. پس بخش مهمی از جهاد اقتصادی، مسئله تولید ملی است. اگر ملت ایران با همت خود، با عزم خود، با آگاهی و هوشمندی خود، با همراهی و کمک مسئولان، با برنامه ریزی درست بتواند مشکل تولید داخلی را حل کند و در این میدان پیش برود، بدون تردید بر چالش هایی که دشمن آن را فراهم کرده است، غلبه کامل و جدی پیدا خواهد کرد.»

راهکارهای اساسی در مسیر تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی آنچه بر روند تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و عملیاتی شدن این مسئله در کشور دارای اهمیت است این موضوع می‌باشد که هر اقدامی که موجب افزایش فرهنگ حرکت، تلاش و کارآمدی جامعه در امر تولید ارزیابی می‌گردد مورد توجه و حمایت همه مسئولین و مردم کشور قرار گیرد و برای نهادینه شدن فرهنگ جهادگونه در مسیر تولید کشور، همه آحاد مردم و مسئولین و قوای کشور این رسالت خطیر را عهده شوند. به ویژه رسانه‌های گروهی که باید با نگاهی آسیب‌شناسانه و نقادانه ضرورت حرکت جهادی در تولید ملی را تبیین و با اشاره به برکات و دستاوردهای تولیدات ملی و داخلی، موانع و چالش‌های اقتصادی در جامعه را شناسایی نموده و راهکارهای اجرایی و عملیاتی برای حل آن را اتخاذ نمایند. مهمترین اقدامات اساسی در این خصوص به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

۱. نهادینه کردن فرهنگ جهادی و تولیدی.

یکی از پیش‌نیازهای این مسیر برای رسیدن به نتیجه مطلوب، زمینه‌سازی ذهنی و فرهنگی برای اقشار مختلف جامعه و تبلیغات در خصوص حرکت‌های جهادی و تغییر الگوهای مصرفی کنونی جامعه می‌باشد. امروز هر فردی از اعضای جامعه باید بداند که در فعالیتهای خود باید به ارتقاء بهره‌وری و افزایش همت و کارایی اقدام نماید، تا کشور به اهداف تعریف شده در چشم انداز بیست ساله نظام برسد و شکوفایی در همه ابعاد ملی تحقق یابد. نهادینه شدن حرکت‌های جهادی مهم‌ترین اصل در افزایش تحقق تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و پیشرفت در ظرفیت‌های خدماتی و تولیدی کشور است. باید با «کار و تلاش» چنانکه در آموزه‌های دینی آمده است، در سطوح مختلف به صورت عملی و نه شعاری حرکت‌های جهادی معنی و مفهوم سازی شده و بعنوان یک ارزش و فرهنگ ملی ضرورت تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی نهادینه شود.

۲. حمایت از کالای ایرانی.

ضرورت حمایت ملت ایران از چرخه‌های تولیدی و کالای ایرانی راه حل دیگری بر حرکت و جهش چرخه-های اقتصادی کشور می‌باشد؛ موضوعی که با رویکرد خرید کالای ایرانی می‌توان حمایت از کار و سرمایه

ایرانی را تحقق بخشید و با رفتاری مثبت نسبت به ارتقاء کیفیت و بهره تولیدات داخلی نیز گامی اساسی را اعمال نمود. دراین رویکرد توجه به خرید کالاهای مورد نیاز از بازار داخلی و تولید ملی بعنوان گام اساسی درحمایت از چرخه‌های تولید و درخواست بجای مردم برای بهبود کیفیت و ارتقاء اجناس ایرانی می‌باشد. باید با خرید محصولات با کیفیت داخلی ذائقه تولیدکنندگان را برای الگوگیری از تولیدکنندگان با کیفیت ترغیب کرده و پول و سرمایه ایرانی را درجهت رشد و بالندگی و اعتلای نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به کار ببرند. البته در این مورد توجه سازمان های دولتی و حکومتی درخرید کالاهای صد درصد داخلی و سرمایه- گذاری در نیازمندیهای سازمانی بر اساس این راهبرد سال مهمترین اصل درحمایت مردمی می‌باشد.

۳. پرهیز از شعارزدگی.

مسئولان و متولیان امر با پرهیز از شعارزدگی نباید به برگزاری چند همایش، سخنرانی و چاپ مقاله و کارهایی از این قبیل خود را سرگرم کنند.

۴. ترسیم راهبرد و چشم انداز

یکی دیگر از پیش نیازهای اصلی در مسیر تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، ترسیم اهداف، ابعاد و راهکارهای رسیدن به موضوع و تعیین شاخص‌هایی برای سنجش و ارزیابی روند و چگونگی پیشرفت امور است. باید برای جلوگیری از درجا زدن و درخود تنیدن و ائتلاف منابع و فرصت‌ها و هزینه‌ها در تمامی حوزه‌ها، سند و نقشه راهبردی تهیه و ابلاغ شود. از این رو حرکت با شعار تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی در مسیر تحقق اهداف و چشم اندازهای موجود با تهیه و تنظیم راهبردهای مختلف می‌تواند با اجرا و به کارگیری روش‌ها و شیوه‌های مدون، پیشرفت و تولید ملی و اقتصادی را در مسیر تحقق این اصل مهم قرار دهد.

۵. جلب مشارکت مردم

از دیگر راهکارها در مسیر تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی جلب مشارکت مردم و افزایش آگاهی - های آنان نسبت به رابطه افزایش مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری‌های تولیدی و ارتقاء کارایی و ایجاد رفاه در جامعه می‌باشد. حقیقتاً پیشرفت اقتصادی در جامعه از کارهایی انجام شدنی است که هریک از اعضای جامعه با مشارکت و ملزم نمودن خود به عملیاتی شدن آن، منابع عظیمی را برای ایران عزیز حاصل خواهند نمود. لذا مردم با مشارکت و سرمایه‌گذاری در بسترهای تولیدی کشور می‌توانند گامی اساسی در این مسیر را اعمال نمایند.

۶. آموزش

شاخص‌های مهم آموزش در مسیر تحقق پیشرفت اقتصادی در کشور با توجه به همه تحریم‌های سی و چند ساله علیه انقلاب اسلامی شامل مواردی از این قبیل است:

الف) آموزش‌ها باید براساس نیازسنجی و نیازآفرینی در جامعه استوار باشد تا کارایی خود را در بطن جامعه داشته باشد و عطش و نیازهای جامعه را بویژه در حوزه‌های اقتصادی و نیازهای تولیدی کشور برطرف سازد.

ب) آموزش‌ها با آینده‌نگری در جهت پیش‌بینی به موقع حوادث و دفع تهدیدات و رفع نیازمندی‌های ملی با تلاش در جهت آینده سازی استوار باشد.

ج) آموزش‌ها با تخصصی‌سازی در جهت تربیت و پرورش نیروهای انسانی ماهر، کارآمد و متخصص باشد تا کارایی، اثر بخشی و بهره‌وری را در نیازمندی کشور به ویژه در امر تولید ملی برای کشور به ارمغان آورد.

د) آموزش‌ها همراه با پویایی و همگام شدن با تغییرات سریع در جهت افزایش دانش و مهارت افراد با تغییرات پیرامونی باشد تا نیاز جامعه را در مسائل اقتصادی محقق سازد و بهره و ثمره تولیدات علمی و تجاری‌سازی دستاوردهای علمی و صنعتی پربازده را ایجاد نماید. موضوعی که رهبر فرزانه انقلاب همواره با کاربردی نمودن تحقیقات نظری و بکارگیری از تحقیقات و پژوهش‌ها در حوزه صنعت و اقتصاد بر آن تاکید می‌نمایند.

۷. تبلیغات رسانه‌ای.

استفاده و بهره‌گیری از برنامه‌های تلویزیونی و رسانه‌ای در راستای اجرایی نمودن شعار تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و تبیین نتایج و پیامدهای حاصل از این آرمان ملی بسیار حائز اهمیت می‌باشد. در واقع رسانه ملی از طریق تبلیغات و فرهنگ‌سازی رسانه‌ای می‌تواند تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی را به عنوان یک طرح ملی و مطالبه عمومی در جامعه به تصویر کشانده و اهمیت و ضرورت آن را با اثرگذاری غیرقابل انکار آثار نمایشی و تبلیغاتی تبیین نماید.

۸. حرکت مستمر و پایدار.

حرکت همه دستگاههای دولتی به طور مستمر و پایدار در جهت تحقق منویات مقام معظم رهبری از دیگر عوامل موثر در این حرکت ملی می‌باشد چرا که تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی با یک دستورالعمل و یک شبه قابل دست یافتن نیست و نیازمند کار و تلاش مستمر همراه با الگو و راهبرد دقیق می‌باشد و با حرکتی جهادی همراه با کار و همتی مضاعف و با اصلاح الگوهای مصرفی در جامعه از سوی همه آحاد جامعه و مسئولین در تحقق اهداف سند چشم انداز و پیشرفت ایران اسلامی ممکن خواهد بود.

۹. مبارزه با تهاجم فرهنگی و جنگ نرم.

از آنجایی که تلاش کشورهای استعماری در پروژه جنگ نرم و ناتوی فرهنگی ترویج مصرف‌گرایی، وابستگی به کالاهای غربی و به ویژه راحت طلبی و القاء روحیه منفی و ناامیدی توانایی‌های داخلی و ملی است. مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب، آگاه‌سازی و تعمیق بینش و بصیرت سیاسی و اسلامی افراد جامعه و همچنین توسعه و ترویج تفکر «ما می‌توانیم» از مهم‌ترین اقدامات در روند اجرایی شدن تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی به حساب می‌آید.

۱۰. تقویت انگیزه‌های دینی.

یکی از عوامل بسیار مهمی که می‌تواند به تولید اقتصادی در جامعه کمک نماید توجه به آموزه‌های دینی و ارزش‌های معنوی کار و جهاد می‌باشد. قرآن کریم و سیره ائمه اطهار همواره به انسان ساعی احترام گذشته و بر تلاش آحاد و اقشار مختلف هر جامعه، تأکید نموده است. بررسی زندگی امیرمؤمنان علی «علیه السلام» نیز حاکی از رفتارهای تولیدی حضرت در ایجاد نخلستان، باغات و زراعات ایشان و همچنین حفر چاه به دست مبارک ایشان می‌باشد که همه این موارد علاوه بر اهمیت و تلاش برای اقتصاد جامعه مسلمین، نقش تولیدی و نگاه معصومین به این مقوله باارزش الهی یعنی دغدغه تولید و خدمات رسانی به جامعه مسلمین می‌باشد. لذا ضروری است خطبا و واعظین در منابر و تریبون‌ها به تبیین نقش تلاش و جهاد در عرصه‌های مختلف به ویژه در تولید و توانمندسازی اقتصاد ایران اسلامی از منظر قرآن و احادیث پرداخته و جامعه را به تحرک و تلاش برای پیشرفت در امر تولید و معاش ملی درآورند. تقویت انگیزه‌های دینی برای کارآفرینی اقتصادی و اهتمام به جهاد و تلاش موجب نهادینه شدن فرهنگ کار و تلاش در جامعه و به تبع آن تحقق تشکیل تمدن عظیم اسلامی ایرانی خواهد بود که نیازمند اقتصادی پویا و سیاستی کارآمد است در ایجاد عدالت و رفاه اجتماعی است.

۱۱. تعهد ملی.

در کشوری که منافع ملی ارزش تلقی شود احساس مسئولیت نسبت به سرنوشت کشور در فرد فرد آحاد آن جامعه امری درونی و با ارزش می‌گردد مردمان آن کشور برای توسعه و تعالی میهن خود متعهدانه می‌کوشند منافع ملی را بر منافع شخصی، گروهی و سازمانی ترجیح می‌دهند. ضروری است مسئولان فرهنگی، رسانه‌های گروهی و مراکز آموزشی در تقویت مسئولیت‌پذیری و تعهد ملی در جامعه تلاش نمایند. چرا که بین تعهد ملی و تلاش و حرکت‌های جهادی در راستای تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی رابطه معناداری وجود دارد. تعهد ملی سرمایه‌گذاری ملی و حمایت از سرمایه ملی را فراهم خواهد نمود.

۱۲. عامل قوانین و مقررات

قوانین و مقررات باید به نحوی تدوین شوند که موجب کارآمدی و تقویت نیروی کار و حمایت از تولیدکنندگان و موثران در تولیدات اقتصادی در جامعه باشند و فضای کسب و کار و تغییر و تحول را فراهم سازند و به جای ایجاد مانع، بیشتر درصدد رفع موانع و تسهیل امور برآیند تولیدی شده تا شور و شوق کار و تلاش و تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی خود به خود فزونی یابد.^{۵۲}

نتیجه

نیاز و احتیاجات مختلف بشری باعث گشته تا از امکانات موجود در طبیعت جهت تولید کالاها بهره‌برداری نماید و در جریان تولید عواملی چون منابع طبیعی، نیروی انسانی و سرمایه دخالت دارد. کار و تلاش رمز بقای یک جامعه است و برترین انسان‌ها به آن می‌پرداختند.

تولید ناخالص ملی میزان رشد و توسعه یک کشور را نشان می‌دهد و میزان توسعه یکی از اهداف اقتصاد اسلامی است و از جمله دلایل عقب‌ماندگی کشورهای توسعه نیافته، برخوردار نبودن از یک نظام آموزش کارآمد و توسعه‌ای است و ما می‌توانیم با تربیت انسان‌های توسعه‌گرا کمتر با فساد اقتصادی روبرو شویم و وفور تولیدات و صادرات و افزایش بهره‌وری و ... از جمله شاخصه‌های توسعه می‌باشد که با افزایش رشد تولید ملی وابستگی اقتصادی کم و سرمایه و ثروت داخلی افزایش می‌یابد و با رشد سرمایه‌گذاری داخلی تکنولوژی پیشرفت می‌کند که نتیجه‌ی آن خودکفایی جامعه از استیلای ابرقدرت‌های اقتصادی جهان است.

۱. سعید شیرازی، مصلح الدین بن عبدالله، گلستان سعدی، باب ۳ در فضیلت قناعت، ص ۷.
۲. معین، محمد، فرهنگ معین، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ج ۲، ۱۳۸۸، ص ۱۸۷۳.
۳. همان، عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۲، ص ۸۰۷.
۴. ناظم الاطباء به نقل از ماهنامه علمی و فرهنگی داخلی فرهنگ جمعه، معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، شماره ۱۱۴، خرداد ۹۱، ص ۹۵.
۵. فرهنگ نظام به نقل از. ماهنامه علمی و فرهنگی داخلی فرهنگ جمعه، معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، شماره ۱۱۴، خرداد ۹۱، ص ۹۵.
۶. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، ۱۳۶۶، ص ۱۰۷.
۷. راغب اصفهانی، مفردات، ترجمه و تحقیق غلامرضا خسروی حسینی، تهران، ۱۳۷۵.
۸. شریفی قرشی، کار و حقوق کارگر تألیف ص ۱۲۳.
۹. ماهنامه علمی و فرهنگی داخلی فرهنگ جمعه، معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، شماره ۱۱۴، خرداد ۹۱، ص ۹۶.
۱۰. تقوی، مهدی، مبانی علم اقتصاد، مرکز آموزش و پرورش منابع ایران، ۱۳۷۲، ص ۱۷.
۱۱. لودویگ، اچ، مای، ترجمه: علی اصغر هدایتی، آشنایی با علم اقتصاد، تهران، مؤسسه انتشارات فرانکلین، ۱۳۵۳، ص ۲۹.
۱۲. دیدار با بسیجیان استان خراسان، ۱۰ شهریور ۱۳۷۸. مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، پرسش و پاسخ از محضر رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدّ ظله العالی)، تهران، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، ۱۳۸۰.
۱۳. اسحاقی، حسین، مبانی و راهبردهای جهاد اقتصادی، قم، مرکز نشر هاجر، تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۱۱ و ۱۱۲.
۱۴. آل عمران/۱۹۵.
۱۵. نور/۳۰.
۱۶. نجم/۴۰.
۱۷. اعراف/۱۰.
۱۸. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۶، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۵۵، ص ۹۵.
۱۹. دفتر مقام معظم رهبری (مدیریت ویژه نشر آثار)، حدیث ولایت، ج ۲، بی‌جا. انتشارات سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۵، ص ۲۵۱.
۲۰. ثعالبی، عبدالرحمن بن محمد، جواهر الحسان فی تفسیر القرآن، ج ۵، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ص ۴۳۷.
۲۱. العکبری بغدادی، محمدبن محمدبن النعمان، ارشاد، ج ۱، ص ۲۹۸؛ محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۷۴، بیروت، لبنان، ص ۴۱۹.
۲۲. محمدی ریشه‌ری، محمد، میزان الحکمه، ج ۴، قم، سازمان چاپ و نشر دارالحديث، ۱۳۸۶، ص ۱۶۹.
۲۳. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، اصفهان، انتشارات خاتم الانبیاء، ۱۳۸۸، ص ۳۹۵.

۲۴. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۷۵، بیروت، لبنان، ص ۸۴.
۲۵. روحانیت و تولید ملی، معاون فرهنگی، ماهنامه فرهنگ جمعه، شماره ۱۱۷، شهریور ۱۳۹۱، ص ۲.
۲۶. ایروانی، جواد، اخلاق اسلامی از دیدگاه قرآن و حدیث، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۴، ص ۱۴۰.
۲۷. (۱۳۹۵:۱۴۰۱۲:۳۵:۱۹ Wed Oct ۳) http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/۹۷۶۵۵
۲۸. ایروانی، جواد، اخلاق اسلامی از دیدگاه قرآن و حدیث، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۴، ص ۳۲.
۲۹. راغب اصفهانی، مفردات، ترجمه و تحقیق غلامرضا خسروی حسینی، تهران، ۱۳۷۵، ص ۸۰؛ محمدحسین طباطبائی، تفسیرالمیزان، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۱، ۱۳۷۴، ص ۴۱۷.
۳۰. محمدحسین طباطبائی، تفسیرالمیزان، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۱، ۱۳۷۴، ص ۴۳۶.
۳۱. (۱۳۹۵:۱۴۰۱۲:۳۵:۱۹ Wed Oct ۳) http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/۹۷۶۵۵
۳۲. اسحاقی، حسین، مبانی و راهبردهای جهاد اقتصادی، قم، مرکز نشر هاجر، تابستان ۱۳۹۰، ص ۹۸ و ۹۹.
۳۳. همان، ص ۲۷۷ و ۲۷۸.
۳۴. عادلی، افشین، ضرورت تبیین الگوی اسلامی — ایرانی پیشرفت کشور «از نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی»، تهران، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، مرکز داده‌ورزی و اطلاع رسانی، ۱۳۸۸، ص ۴.
۳۵. پیام نوروزی ۱۳۹۱، ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۳۶۴ و ۳۶۵، اردیبهشت ۱۳۹۱، عنوان پشت جلد.
۳۶. بیانات در دیدار مسئولان وزارتخانه های صنایع و بازرگانی، ۱/۱/۱۳۹۱، ص ۲۹.
۳۷. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی «علیه السلام»، ۱۳/۷/۱۳۹۰، ص ۴۳.
۳۸. همان، ۱۳۸۰/۴/۱۰، ص ۴۷.
۳۹. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی «علیه السلام»، به نقل از ماهنامه فرهنگی جمعه، شماره ۱۱۷. شهریور ۱۳۹۱، ص ۴۷.
۴۰. (۱۳۹۵:۱۴۰۱۲:۳۵:۱۹ Wed Oct ۳) http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/۹۷۶۵۵
۴۱. دغدغه‌های فرهنگی شرح مزجی یکی از بیانات محوری مقام معظم رهبری در سال ۱۳۷۳، با استفاده از دیگر بیانات معظم له، ج ۲، مرکز صهبا، انتشارات جهادی، شهریور ۱۳۹۰، ص ۱۴۹.
۴۲. تمیمی مغربی، ابوحنیفه نعمان بن محمد بن منصور، دعائم الاسلام، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ج ۱، ۱۳۸۵، ص ۶۲.
۴۳. پیام رئیس جمهور به مناسبت افتتاح دهمین نمایشگاه بین المللی بازرگانی تهران، ۱۳۶۳/۶/۵، اداره کل انتشارات تبلیغات با همکاری روابط عمومی نهاد ریاست جمهوری، پیام و خطابه، بی‌جا، انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، مهرماه ۱۳۶۳، ص ۱۵۶.
۴۴. سخنان رئیس جمهور در مراسم گشایش دانشکده امور اقتصادی و دارایی، چهارساله دوم گزارشی از دومین دوره ریاست جمهوری حضرت آیت الله خامنه ای، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۶۸.
۴۵. (۱۳۹۵:۱۴۰۱۲:۳۵:۱۹ Wed Oct ۳) http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/۹۷۶۵۵
۴۶. ابن شعبه الحرانی، حسن بن علی، تحف العقول، تهران، نشر صدوق، ۱۳۷۷، ص ۳۷.

۴۷ . پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری [www.Leader.ir] باشگاه اندیشه چهارشنبه ۱۲ مهر ۱۳۹۱ Bashgah.net
باشگاه اندیشه.

۴۸ . مختارپور قهروردی، علی رضا، معارف انقلاب، مروری بر دیدگاه‌های حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه ای (مدّ ظلّه
العالی) درباره‌ی انقلاب اسلامی ایران، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۸۹، ص ۱۳۳.

۴۹ . پیام به مناسبت روز جهانی کارگر خطاب به کارگران سراسر کشور، ۱۳۶۱/۲/۱۰، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، پیام،
بی‌جا، وزارت ارشاد اسلامی، اردیبهشت ۱۳۶۴. ص ۷۷ و ۷۸.

۵۰ . پیام به سمینار بررسی پیش نویس قانون کار، ۱۳۶۱/۱۲/۱۰، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، پیام، بی‌جا، وزارت ارشاد
اسلامی، اردیبهشت ۱۳۶۴. ص ۱۲۷.

۵۱ . (Wed Oct ۳ ۱۹:۳۵:۱۴ ۲۰۱۲) ۹۷۶۵۵ http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/

۵۲ . همان

منابع

۱. اداره کل انتشارات تبلیغات با همکاری روابط عمومی نهاد ریاست جمهوری، پیام رئیس جمهور به مناسبت افتتاح دهمین نمایشگاه بین المللی بازرگانی تهران، ۱۳۶۳/۶/۵، پیام و خطابه، بی جا، انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، مهرماه ۱۳۶۳.
۲. ابن شعبه الحرّانی، حسن بن علی، تحف العقول، تهران، نشر صدوق، ۱۳۷۷.
۳. ایروانی، جواد، اخلاق اسلامی از دیدگاه قرآن و حدیث، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۴.
۴. اسحاقی، حسین، مبانی و راهبردهای جهاد اقتصادی، قم، مرکز نشر هاجر، تابستان ۱۳۹۰.
۵. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، اصفهان، انتشارات خاتم الانبیاء، ۱۳۸۸.
۶. تقوی، مهدی، مبانی علم اقتصاد، مرکز آموزش و پرورش منابع ایران، ۱۳۷۲.
۷. تمیمی مغربی، ابوحنیفه نعمان بن محمد بن منصور، دعائم الاسلام، قم، مؤسسه آل البيت عليهم السلام، ج ۱، ۱۳۸۵.
۸. ثعالبی، عبدالرحمن بن محمد، جواهر الحسان فی تفسیر القرآن، ج ۵، بیروت، داراحیاء التراث العربی.
۹. دغدغه‌های فرهنگی شرح مزجی یکی از بیانات محوری مقام معظم رهبری در سال ۱۳۷۳، با استفاده از دیگر بیانات معظم له، ج ۲، مرکز صهبا، انتشارات جهادی، شهریور ۱۳۹۰.
۱۰. دفتر مقام معظم رهبری (مدیریت ویژه نشر آثار)، حدیث ولایت، ج ۲، بی جا. انتشارات سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۵.
۱۱. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶.
۱۲. راغب اصفهانی، مفردات، ترجمه و تحقیق غلامرضا خسروی حسینی، تهران، ۱۳۷۵.
۱۳. سخنان رئیس جمهور در مراسم گشایش دانشکده امور اقتصادی و دارایی، چهارساله دوم گزارشی از دومین دوره ریاست جمهوری حضرت آیت الله خامنه ای، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۶۸.
۱۴. سعدی شیرازی، مصلح الدین، تهران، انتشارات اقبال، ۱۳۶۹.

۱۵. شریفی قرشی، کار و حقوق کارگر به نقل از ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۳۶۴ و ۳۶۵، اردیبهشت ۱۳۹۱.
۱۶. طباطبایی، محمدحسین، تفسیرالمیزان، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ج ۱، ۱۳۷۴.
۱۷. عادل، افشین، ضرورت تبیین الگوی اسلامی — ایرانی پیشرفت کشور «از نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی»، تهران، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، مرکز داده‌ورزی و اطلاع رسانی، ۱۳۸۸.
۱۸. العکبری بغدادی، محمدبن محمدبن النعمان، ارشاد، ج ۱، ص ۲۹۸؛ محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۷۴، بیروت، لبنان.
۱۹. عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۲.
۲۰. لودویگ، اچ، مای، ترجمه: علی اصغر هدایتی، آشنایی با علم اقتصاد، تهران، مؤسسه انتشارات فرانکلین، ۱۳۵۳.
۲۱. ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۳۶۴ و ۳۶۵، اردیبهشت ۱۳۹۱، پیام نوروزی ۱۳۹۱.
۲۲. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۷۵، بیروت، لبنان.
۲۳. محمدی ریشه‌ری، محمد، میزان الحکمه، ج ۴، قم، سازمان چاپ و نشر دارالحديث، ۱۳۸۶.
۲۴. مختارپورقهروردی، علی رضا، معارف انقلاب، مروری بر دیدگاه‌های حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه ای (مدّ ظلّه العالی) درباره‌ی انقلاب اسلامی ایران، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۸۹.
۲۵. معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، ماهنامه علمی و فرهنگی داخلی فرهنگ جمعه، شماره ۱۱۴، خرداد ۹۱.
۲۶. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۶، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۵۵.
۲۷. مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، پرسش و پاسخ از محضر رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدّ ظلّه العالی) دیدار با بسیجیان استان خراسان، ۱۰ شهریور ۱۳۷۸ تهران، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، ۱۳۸۰.

سایت اینترنتی

<http://www.bashgah.net>.۲۸